

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

YRITTÄMINEN MAASEUTUYMPÄRISTÖSSÄ;
Opintojaksojen vertailu kolmen ammatillisen oppilaitoksen opetussuunnitelmien pohjalta

Kaija Lehtinen

2007

LEHTINEN, KAIJA: Yrittäminen maaseutuympäristössä; Opintojaksojen vertailu kolmen ammatillisen oppilaitoksen opetussuunnitelmien pohjalta.

Tampereen ammattikorkeakoulu

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 26 s + 6 liitesivua.

Ryhmän opettaja Henna Heinilä

Helmikuu 2007

Asiasanat: maaseutuoppilaitosten opetussuunnitelmat, opetussuunnitelmien vertailu, maaseutuyrittäminen

TIIVISTELMÄ

Kehittämistyössä verrattiin Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston, Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksen sekä Seinäjoen koulutuskeskuksen opetussuunnitelmaa toisiinsa opetuksen sisällön sekä opiskelijoiden arvioinnin kannalta. Vertailukohteenä oli maatalousalan perustutkinto 120 ov. sekä sen sisällä oleva ammatillinen opintokokonaisuus; yrittäminen maaseutuympäristössä (20 ov.) soveltuvin osin.

Vertailu oli lähes kokonaan teoreettinen. Joitain aiheita lähestyttiin maataloushallinnosta saadun työkokemuksen kautta sekä opiskelijakollegoiden ja opettajana toimivien henkilöiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Myös opiskeluun liittyneet opetuksen havainnoinnit sekä harjoitustunnit lisäsivät tietämystä aiheesta.

Opetushallitus velvoittavana määräsi oppilaitoksia noudattamaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita, joten heille jäi liikkumatilaa melko vähän suunnitelman sisällä. Osa oppilaitoksista oli panostanut enemmän suunnitelman laatimiseen ja osa melkein suoraan siirtänyt tiedot valtakunnallisesta suunnitelmasta. Tähän lie nee syynä ajan ja resurssien puute.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston opetussuunnitelman perusteella opetuksen tavoitteet, sisällöt sekä arviointien kriteerit koettiin joiltain osin liian vaativiksi huomioiden opiskelijoiden peruskoulupohjaiset lähtötasot. Lisäksi heräsi kysymys, että miksi ja keitä varten opetussuunnitelmat on tehty.

Jonkinasteista kehitystä oli nähtävissä uusien opintojaksojen ilmestymisestä päätellen. Mukana oli mm. ympäristövastuullisuus, kulttuurimaiseman hoito, sidosryhmäyhteistyö sekä maatalouspolitiikka. Markkinointiin liittyvää opetusta tulisi entuudestaan korostaa.

Panostaa tulisi myös suunnitelmien selkokieliisyyteen sekä siihen, että jokaisella opintojaksolla olisi selkeästi oma sisältö, tavoitteet, suoritustavat, arviointiperusteet sekä opiskeluaineisto, jolloin se tavoittaisi myös opiskelijat. Myös teoria ja käytäntö ei kaikilta osin kohtaa.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että koska opetussuunnitelmat ovat julkisia asiakirjoja, kannattaa tutustua eri oppilaitosten suunnitelmiin ja mahdollisesti ryhmänä eri oppilaitosten opettajien voimin esittää opetushallitukselle käytännössä toimivia kehittämisideoita.

Sisällysluettelo

1. OPETUSSUUNNITELMIEN VERTAILULLA APUA OPETUSTYÖHÖN....	4
2. OPETUSSUUNNITELMAN PERUSLÄHTÖKOHDAT.....	6
3. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN VALTAKUNNALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET.....	8
3.1. Opetussuunnitelman säädöspohja.....	8
3.2. Ammatillisen koulutuksen tehtävät ja tavoitteet.....	8
4. MAATALOUSALAN PERUSTUTKINTO.....	9
4.1. Opintojen muodostuminen ja sisältö.....	9
4.2. Perustutkinnon ja koulutusohjelmien tavoitteet.....	10
5. MAASEUTUYRITTÄJÄ-KOULUTUSKOKONAISUUS.....	10
5.1. Taustaa.....	10
5.2. Maaseutuyrittäjäkoulutuksen tavoitteet.....	11
6. OPETUKSEN SISÄLLÖN, SUORITUS- JA ARVIOINTITAPOJEN VERTAILU OPPILAITOSTEN JA OPINTOJAKSOJEN VÄLILLÄ.....	12
6.1. Verotus ja kirjanpito.....	12
6.2. Maaseutuyrityksen sidosryhmäyhteistyö.....	14
6.3. Maaseutuyrityksen suunnittelu ja talous sekä toimintaedellytykset...16	
6.4. Arviointi osana opetussuunnitelmaa.....	18
6.4.1. Arviointiasteikot eri oppilaitoksissa.....	20
6.4.2. Arviointitapojen vertailu.....	20
6.4.3. Kehittäminen.....	22
7. JOHTOPÄÄTÖKSET ..	22
8. LÄHTEET ..	25
Liitteet:	
LIITE 1: Opiskeluaiheiden painotukset.....	27
LIITE 2: Opintojen muodostuminen.....	28
LIITE3: Opintojen kokonaisuudet.....	29

1. OPETUSSUUNNITELMIEN VERTAILULLA APUA OPETUSTYÖHÖN

Aloitin opiskelun Tampereen Ammatillisessa opettajakorkeakoulussa elokuussa 2005. Opetuksen sisältöön kuului opetuksen havainnoiminen sekä harjoitustuntien pitäminen eri oppilaitoksissa ja työyhteisöissä, jotka suoritin perusopetuksesta aina ammattikorkeakoulu- opintoihin saakka.

Tällä hetkellä en toimi missään oppilaitoksessa opettajana, mutta oma peruskoulutukseni (agrologi AMK) mahdollistaisi toimimisen opettajana toisella asteella. Joten luonnollisesti tunsin kiinnostusta maatalousalan kyseistä koulutusastetta kohtaan. Suurimman osan maatalouteen liittyvistä havainnoinneista suoritin Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa ja joitakin kertoja myös Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksessa.

Havainnointien sekä opetusharjoittelun aikana kiinnitin huomiota siihen, että opettajilla ei ole riittävästi aikaa eikä resursseja oman opetustyön kehittämiseen työajalla. Myös oppilaitosten opetussuunnitelmat olivat joko vaikeasti ymmärrettäviä ja/tai opintojaksojen tavoitteet sekä arviointiperusteet melko kaukana käytännössä tapahtuvasta opettamisesta ja oppimisesta.

Itse olen toiminut jo lähes 20-vuoden ajan maataloushallinnon parissa, joten siitä syystä tutustuin eri maaseutuoppilaitoksissa niihin opintojaksoihin, jotka liittyvät maatalouden tukipolitiikkaan sekä sen kannattavuuteen.

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena on;

- selventää opetukseen liittyvää problematiikkaa
- vertailla eri oppilaitosten maaseutuyrittämiseen liittyvää opetusta opetussuunnitelmien välityksellä sekä
- auttaa vertailussa mukana olleiden oppilaitosten opettajia työssään, antamalla uusia näkökulmia tai syventämällä vanhoja.

Tarkoituksena on myös herätellä mielteitä ja keskustelua valtakunnallisen opetus-suunnitelman mahdollisuuksista tai epäkohdista ja peilata myös sitä tämän päivän käytännön opetukseen eli kohtaavatko käytäntö ja teoria toisensa ja keitä varten opetussuunnitelmat yleensäkin on tehty.

Suoritan vertailua vain tiettyjen **opintojaksojen** (liite 1) osalta, en siis koko opintosuunnitelman tai opintokokonaisuuden osalta. **Vertailussa ovat mukana yrittämisen maaseutuymäristössä opintokokonaisuuden sisällä olevat jaksot;**

- verotus ja kirjanpito,
- maaseutuyrityksen sidosryhmäyhteistyö,
- maaseutuyrityksen suunnittelu ja talous sekä toimintaedellytykset

Tasapuolinen vertailu on ollut hieman hankalaa, koska eri oppilaitoksissa nimitykset eri opintojaksoille vaihtelevat. Opetettava aihe saattaa olla toisessa oppilaitoksessa omana erillisenä opintojaksona, kun taas toisessa oppilaitoksessa se on jonkun suuremman opintojakson osana.

Suoritan vertailun opintojaksojen;

- sisällön
- opetuksen suoritustavan ja
- opiskelijoiden arviointitapojen osalta.

En puutu tässä yhteydessä näyttöjen kautta suoritettavan arvioinnin vertailuun, koska vertailun kohteena olevissa oppilaitoksissa vain yhdellä on käytössä näytön kautta suoritettava arviointi.

Pohjana tässä työssä on valtakunnallinen opintosuunnitelma sekä kolmen eri oppilaitoksen, maatalousalan perustutkinto (maaseutuyrittäjä), 120 ov.;

- Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto, maatalous- ja puutarhatalousyksikkö, Kokenmäki
- Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskus, Tampere
- Seinäjoen koulutuskeskus, maatalous- ja metsätalousoppilaitos, Ilmajoki

Edellisten lisäksi olen käyttänyt hyödyksi tämän koulutuksen mukanaan tuomaa materiaalia, omaa yli 20-vuoden ajalta kertynyttä työkokemusta sekä keskusteluita, joita olen käynyt opettajana toimivien henkilöiden ja ystävien kanssa.

2. OPETUSSUUNNITELMAN PERUSLÄHTÖKOHDAT

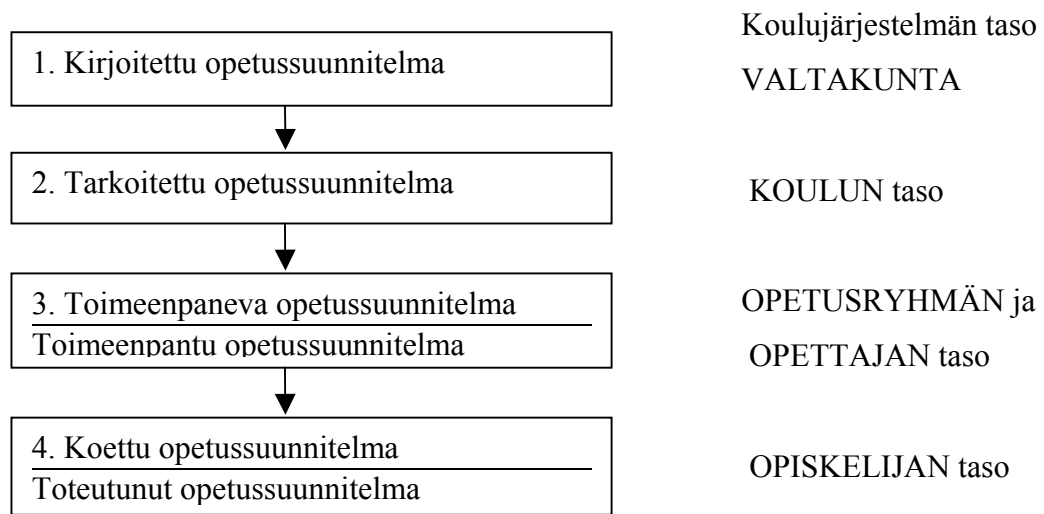
Opetuksen tulee olla järjestelmällisesti ja perusteellisesti suunniteltua, jotta se olisi riittävän tavoitteellista tiedostettua toimintaa. Kun lisäksi vaaditaan, että opetuksen täytyy noudattaa oppimisen ja kehittymisen psykologisia periaatteita ja lainalaisuuksia, ymmärrämme, että opetussuunnitelmien laatiminen edellyttää monenlaista asiantuntemusta ja taitoa (Kari 1994, 86).

Opetussuunnitelman tarkoituksenmukaisuus on aina myös yhteiskunnan huoli. Tulevan polven kansalaisilla täytyy olla valmiuksia, jotta he voivat palvella maataan ja jopa koko maailmaa. Muutenkin koulun ylläpitäjä edellyttää aiheellisesti, että koulunkäyneet kansalaiset ovat kaikin puolin yhteiskuntakelpoisia myös asenteiltaan (Kari 1994, 86).

Opetussuunnitelma on periaatteessa hyvin tärkeä työkalu ja ohjekirja opettajalle. Sen avulla hän tekee omassa koulussaan ja luokassaan parhaansa ohjatessaan opiskelijoiden oppimista ja kehittymistä tasapainoisiksi persoonallisuuksiksi. Opetussuunnitelmien sisällöt ja tavoitepohdinnat ovat ohjenuoria opetustyölle (Kari 1994, 86).

Käytännössä opetussuunnitelmia muodostuu useampia eri tasoilla olevia suunnitelmia.

Kuvio 1. Hahmottaa opetussuunnitelmajärjestelmää kokonaisuutena.

Kuvio 1. Opetussuunnitelmajärjestelmä. Opetussuunnitelma opetusjärjestelmän eri tasoilla (Kangasniemi 1984, 87).

Millainen on hyvä opetussuunnitelma? Jouko Kari (1994, 91-92) kirjassaan Didaktiikka ja opetussuunnittelu mukailee Kangasniemen (1989) toteamuksia hyvästä opetussuunnitelmasta seuraavasti;

1. Opetussuunnitelma toimii hallinnollis-pedagogisena kontrollijärjestelmänä
2. Opetussuunnitelma pitää yllä koulutuksellista ja opetuksellista traditiota
3. Opetussuunnitelman tulee edistää koulutuksen jatkuvuutta ja eri kouluasteiden yhteensopivuutta
4. Opetussuunnitelman tulee ilmentää koulutuspoliittisia tavoitteita
5. Opetussuunnitelmassa on tuotava esille oppiaineiden keskinäiset suhteet tuntijaon muodossa.
6. Pedagogisessa mielessä opetussuunnitelman tulee ohjata koulun toimintaan esimerkiksi pedagogisilla periaatteilla, tavoitteilla ja koulutyön järjestämistä koskevilla ohjelmilla.
7. Opetussuunnitelman tulee ohjata myös evaluointia (koulutyön arviointia) siten, että se konkretisoi myös niitä oppimistuloksia, joiden pitäisi ilmetä opetussuunnitelman toteutuksen jälkeen opiskelijoiden tiedoissa, taidoissa, arvoissa ja asenteissa.

3. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN VALTAKUNNALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

3.1. Opetussuunnitelman säädöspohja

Opetushallitus **määrää** ammatillisessa koulutuksessa noudattamaan hyvin tiukasti valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita. Nykyinen **määräys** on ollut voimassa 1.8.2001 alkaen (drno 24/011/2001).

Opetushallitus edellyttää myös, että koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä opetusta varten oma koulukohtainen opetussuunnitelma, noudattaen niitä opetuskokonaisuuksia, mitä opetushallituksen valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa on määrätty.

3.2. Ammatillisen koulutuksen tehtävät ja tavoitteet

Kun lähestytään ym. koulutuksen tehtäviä sekä tavoitteita lainsäädännölliseltä kannalta, on lähtökohtana ensisijaisesti eduskunnan säätämän laki (L 630/98 2§, 5§) sekä valtioneuvoston päätös (VNp 213/1999). Niiden perusteella; *Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on kohottaa väestön ammatillista osaamista, kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeita sekä edistää työllisyyttä. Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista.*

Sen lisäksi opetushallitus ammatillista koulutusta (120 ov) koskevassa opetussuunnitelman perusteissa painottaa sen tehtäviä ja tavoitteita seuraavasti (Oph 2001);

Opetuksessa tulee kiinnittää huomiota oppimisvalmiuksiltaan ja –tavoitteiltaan erilaisiin opiskelijoihin sekä tarvittaessa kehittää tukitoimia yhteistyössä kotien ja koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijan myönteistä yksilöllistä ja tervettä itsetuntoa tulee tukea. Koulutuksen tulee edistää demokratiaa, miesten

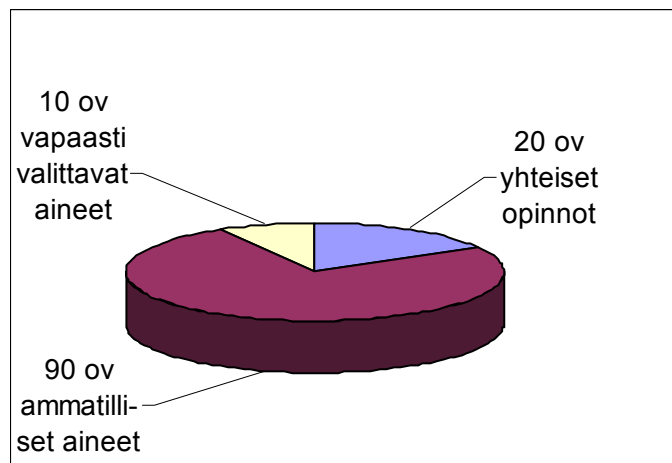
ja naisten tasa-arvoa kaikilla yhteiskunnan aloilla ja yleistä tasa-arvoa työelämässä ja yhteiskunnassa.

4. MAATALOUSALAN PERUSTUTKINTO

4.1. Opintojen muodostuminen ja sisältö

Tutkinnon muodostumisesta on määrätty valtioneuvoston päätöksessä (VNp 213/1999), tutkinnon laajuudesta, koulutusohjelmista ja tutkintonimikkeistä opetusministeriön asetuksessa (A 216/2001), opintojen laajuudesta asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98, 2 §) sekä opintojen hyväksi lukemisesta ja opiskeluajasta laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98, 30 §, 31 §).

Maatalousalan perustutkinto on pituudeltaan 120 opintoviikkoa (ov). Kuviossa kaksi (kuvio 2) näkyy opintojen muodostuminen. Yhteisiä opintoja on 20 opintoviikkoa (ov), ammatillisia aineita 90 opintoviikkoa (ov) sekä vapaasti valittavia aineita 10 opintoviikkoa (ov). Yksityiskohtaisempi selvitys opintojen sisällöstä liitteissä kaksi ja kolme (liitteet 2 ja 3).

Kuvio 2. Maatalousalan perustutkinnon muodostuminen, 120 ov.

Opintoihin sisältyy opinto-ohjausta vähintään 1,5 ov ja vähintään 2 ov:n opinnäytetyö. Opintoviikko on 40 tuntia opiskelijan työtä. Käytännössä lähi- tai luokkaopetusta on aiheesta 30-35 tuntia ja loput opiskelijan omaa työtä.

4.2. Perustutkinnon ja koulutusohjelmien tavoitteet

Tavoitteena tutkinnon suorittaneilla on toimia elämänsä jossain vaiheessa ammatinharjoittajana maaseutuyrityksessä, maatilatalouden eri ammateissa kuten esimerkiksi kotieläintenhoitajana, maataloustarvikemyyjänä tai maatalouskoneurakoitsijana. Ammatinharjoittajaksi tutkinnon suorittaneet ryhtyvät yleensä vasta noin 10-15 vuoden kuluttua valmistumisesta. Jotkut siirtyvät maatalouslomittajiksi tai maataloustarvikemyyjiksi välittömästi opiskelujen jälkeen tai jatkavat jatko-opiskelujen parissa.

Kaikki edellä mainitut ammattialat edellyttävät opiskelijoilta laaja-alaisuutta sekä muuntautumiskykyä sekä suoriutumista ammatin perustehtävistä. Jokaisen toimijan on lisäksi osattava arvostaa maaseutua osana yhteiskuntaa sekä omaa ammattialaansa.

Riippumatta siitä, että toimiiko ammatinharjoittajana tai työntekijänä, hänen on osattava toimia alaansa koskevan lainsäädännön, määräysten ja sopimusten mukaisesti. Hänen on osattava seurata alan markkinatilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä ja muodostaa liikeideansa niiden perusteella. Hänen on osattava toimia ammattinsa edellyttämien työryhmien ja tiimien jäsenenä ja sopeutua työyhteisöönsä sekä pystyttävä työskentelemään itsenäisesti ja vastuuntuntoisesti. Hänen tulee osata toimia yhteistyössä maatalousalan ja maaseudun yrittämiseen liittyvien organisaatioiden kanssa, jolloin hänen on tunnettava niiden toiminnot sekä avaintehtävät. Tutkinnon suorittaneen on osattava harjoittajaa tuotantotoimintaa kustannustietoisesti, ympäristövastuullisesti ja eettisesti (Oph 2001).

5. MAASEUTUYRITTÄJÄ-KOULUTUSKOKONAISUUS

5.1. Taustaa

Olen ottanut kehittämistyöhöni mukaan vain liiketalouteen liittyviä opintojaksoja. Pohjana on ollut Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston (Kokemäen toimipiste) opetussuunnitelma (MPT06). Sitä olen verrannut Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksen (Ahlmanin ammattiopisto) sekä Seinäjoen koulutuskeskuksen (Ilmajoen toimipiste) vastaaviin opetussuunnitelmiin.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistosta olen ottanut vertailuun mukaan vain sellaiset opintojaksot, jotka liittyvät jollakin tavalla yritystoiminnan kannattavuuteen. Mukana ovat seuraavat opintojaksot; verotus ja kirjanpito, maaseutuyrityksen sidosryhmäyhteistyö ja maaseutuyrityksen suunnittelu ja talous sekä toimintaedellytykset.

Nimitykset eri opintojaksoille ovat oppilaitoksesta riippuen vaihdelleet. Myös niiden sijoittuminen opetussuunnitelmassa vaihtelee, joten olen selventänyt niiden muodostumista liitteessä kolme (liite 3).

5.2. Maaseutuyrittäjäkoulutuksen tavoitteet

Tämän koulutusohjelman suorittaneen on osattava valintojensa mukaisesti toimia maatalouden eri ammateissa, kuten kohdasta 4.2. *Perustutkinnon ja koulutusohjelmien tavoitteet* käy selville.

Ei riitä, että opiskelija osaa hoitaa eläimiä hyvin tai myydä maataloustarvikkeita oikeaan käyttötarkoitukseen, vaan sen lisäksi hänen on osattava toimia kustannustietoisesti ja ympäristövastuullisesti. Eli opiskelijan on osattava verrata laatua hintaan sekä osattava toimia niin, että esimerkiksi pohjavesialueella käytetään vain siihen tarkoitukseen tarkoitettuja kasvinsuojeluaineita.

Tutkinnon suorittaneen on osattava tehdä ja suunnitella kasvinviljelytöitä ja käyttää ja kunnossapitää kasvinviljelykoneita. Hänen on osattava käyttää tietotekniikkaa tuotantonsa suunnitteluun ja seurantaan. Hänen tulee osata seurata alansa kehitystä, muodostaa tuotannon laatuketjuja ja toimia yhteistyössä muiden kanssa. Lisäksi valintojensa mukaisesti hänen tulee osata hoitaa metsää, palvella asiakkaita sekä käyttää tuotantoteknologiaa. Maatiloilla hänen on osattava työllistää itsensä, usein koko perheensä ja osattava myös tilapäisesti käyttää ulkopuolista työvoimaa työhuippujen aikaan ja erikoisosaamista vaativissa urakkatöissä ja tilakoon kasvaessa myös ammattitaitoisia työntekijöitä tiloilla. Sen lisäksi hänen on osattava toimia työturvallisuutta noudattaen (Oph 2001).

6. OPETUKSEN SISÄLLÖN, SUORITUS- JA ARVIOINTITAPOJEN VERTAILU OPPILAITOSTEN JA OPINTOJAKSOJEN VÄLILLÄ

Kappaleessa tuodaan esille eri oppilaitosten tapaa kertoa opetussuunnitelmassa opintojaksojen sisällöstä, suoritustavasta sekä käytössä olevista arviointimenetelmistä.

Ensin käyn läpi eri opintojaksot, jonka jälkeen suoritan vertailun ja esitän kehittämisehdotukset. Lopussa lähestyn arviointitapoja ensin teoreettisesta näkökulmasta, jonka jälkeen suoritan eri arviointitapojen vertailun ja esitän niiden kehittämisehdotukset.

Tässä yhteydessä on käytetty seuraavia lähdelyhenteitä eri oppilaitosten opetussuunnitelmista;

1. Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto, maatalousalan perustutkinto, 120 ov, MPT06 = **Huittinen ops**
2. Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskus, maatalousalan perustutkinto, 120 ov = **Ahlman ops**
3. Seinäjoen koulutuskeskus, maatalous- ja metsätalousoppilaitos, maatalousalan perustutkinto, maaseutuyrittäjä, 2006-2007 = **Seinäjoki ops**

6.1. Verotus ja kirjanpito

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa, 1 ov (Huittinen ops) opintojakso sisältää maatilatalouden kirjanpidon pääpiirteet, verotuksen perusteet (maatalousverotus, metsäverotus, arvonlisäverotus) sekä tositteiden laatimisen. Suoritustapana on osallistuminen tunneilla sekä annettujen tehtävien suorittaminen. Arviointiin kuuluvat kirjallinen koe sekä annettujen tehtävien suorittaminen.

Ahlmanin Oppimis- ja palvelukeskuksessa (Ahlman ops); kyseistä aihetta ei ole määritelty erilliseksi opintojaksoksi, vaan esim. metsäverotus sisältyy aiheeseen metsätuotannon perusteet sekä esim. arvonlisäverotus sisältyy esim. kotieläinten hoito/ toiminnan taloudellinen suunnittelu oppiaineeseen. Myös yritystoiminta-oppiaineen kohdalla on maininta kirjanpidosta sekä verotuksesta. Suoritustapa sama kuin Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa ja arviointina on osallistuminen opetukseen sekä harjoitusten tekeminen.

Seinäjoen koulutuskeskuksessa, 2 ov, (Seinäjoki ops) jakso sisältää verotuksen perusteet, veroilmoituksen laatimisen sekä yhdenkertaisen ja kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteet. Suoritustapa on sama kuin muissakin oppilaitoksissa. Arviointitapana on tositteiden, verokirjanpidon ja veroilmoituksen laatiminen, tentti sekä edellytetään aktiivista osallistumista opetukseen. Sen lisäksi on mainittu opiskeluaineisto, joka on verotuksen täyttöohjeet ja lomakkeet, tunnilla jaettu materiaali sekä internet-osoite www.vero.fi;

Vertailu; Painotus tässä opintojaksossa eroaa eri oppilaitosten kesken. Seinäjoen koulutuskeskuksen osalta mielestäni selvästi erottuu yrittämisen kulttuuri verrattuna muihin oppilaitoksiin, koska aikaa aiheelle on varattu puolet enemmän verrattuna muihin oppilaitoksiin. Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa sisällön kohdalle on merkitty tositteiden laatiminen, kun se Seinäjoen koulutuskeskuksen osalta on merkitty kohtaan arviointi. Todennäköisesti kyseessä sama asia eli ensin opetetaan tositteiden laatiminen ja sitten arvioidaan sitä, että osaako opiskelija niitä tositteita laatia.

Mielestäni opintojakson sisältö käy selvimmin esille Seinäjoen koulutuskeskuksen opetussuunnitelmasta kuin myös arviointikriteerit ovat selvimmin selitetty suhteessa muihin opetussuunnitelmiin. Opiskeluaineisto on erikseen mainittu muista poiketen ja opiskelijalle selviää melko hyvin opintojakson tavoitteet sekä se, miten ne saavutetaan.

Kehittäminen; Aihealue sinänsä opiskelijoita ajatellen on melko teoreettinen ja monelle opetuksen sen hetkessä vaiheessa myös kaukainen, ajatellen opiskelijan ikää sekä hänen sen hetkistä elämäntilannettaan. Opiskelijat ovat pääsääntöisesti noin 17-18 vuotiaita, joten ymmärrettävää on, että opintojakso saatetaan kokea melko tylsäksi.

Suoritustapana kaikissa oppilaitoksissa oli harjoitusten tekeminen. Harjoitusten tekeminen esim. ryhmätyönä voi tuoda vaihtelua sekä mielekkyyttä oppimiseen tai vierailu paikallisessa verotoimistossa sekä harjoitusten tekeminen atk-pohjaisilla tietokoneohjelmilla.

Käytäntö toisaalta on osoittanut sen, että tietokone ja sen ohjelmat ovat niin kuin tuli. Tietokone on hyvä renki, mutta huono isäntä. Valveutunut maaseutuuyrittäjä käyttää apuvälineenä tietokonepohjaisia atk-ohjelmia, mutta silti itse pitää ”langat käsissään” eli ei

ei luota liikaa ohjelmien sisältöön ja tuloksiin. Esimerkkinä mainittakoon viljelykirjanpidon tuottamat taloudelliset laskelmat. On itse pystyttävä tietokoneen tuottamien laskelmien jälkeen havaitsemaan, onko laskelma oikein ja käytäntöön soveltuva.

6.2. Maaseutuyrityksen sidosryhmäyhteistyö

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa 1 ov, (Huittinen ops) opintojakso sisältää yhteistyön eri sidosryhmien (esim. asiantuntijapalvelut, neuvonta, edunvalvonta, koulu-tus, tutkimus ja rahoitus) kanssa. Sen lisäksi opiskelijan tulee tämän opintojakson aikana ymmärtää maatilatalouden merkityksen osana yhteiskuntaa ja pystyä havainnoimaan toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia. Opiskelijan tulee ymmärtää maatilalan laatu-järjestelmän, markkinoinnin ja asiakassuhteiden merkityksen. Opintojen suoritustapana on normaali tuntityöskentely, suullinen tai kirjallinen tentti, opintojaksolla annetut oppimistehtävät sekä ammattiosaamisen näytön kautta (kasvinviljelytilan tuotannon suunnittelu). Arviointitavat noudattavat normaaleja malleja eli hyväksyttävä tuntityöskentely, tentti ja oppimistehtävien suorittaminen.

Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksessa (Ahlman ops) sidosryhmä- aihetta käsitellään opintojaksojen; yritystoiminta, kotieläinten hoito/ toiminnan taloudellinen suunnittelu- ja peltokasvien viljely/kasvinviljelyn kannattavuus- ja kasvinviljelyn tuet sisällä. Muilta osin noudatetaan Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston mallia. Suoranaista vertailua sisällöllisesti tai ajallisesti ei tässä yhteydessä voi suorittaa, koska aihe on useamman opintojakson osana.

Seinäjoen koulutuskeskuksessa (Seinäjoki ops) opintojaksoissa maaseutupolitiikka (1 ov) käsitellään kyseisiä asioita kuin myös esim. ideasta yritykseksi jakson sisällä (2 ov). Aiheina ovat maatilatalous Suomessa ja muualla, tulo-, tuotanto- ja rakennepolitiikan perusteet, maatilatalouden organisaatiot, kansallisten ja EU-rahoitteisten tukien ehdot, maaseutuyrittäminen, asiantuntijapalveluiden hyödyntäminen, sisäinen ja ulkoinen markkinointi sekä markkinointiajattelu. Suoritustapa ja arviointimenetelmät ovat samoja kuin edellä. Opiskeluaineistona ovat tukioppaat

Vertailu; Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto on osannut tuoda esille sen, kuinka tärkeä tänä päivänä maataloudessa ja maaseutuyrittämisessä on erilaisten sidosryhmien kanssa

toimiminen. Selvennystä pitää saada siihen, miten opiskelija opintojakson edellyttämiin tavoitteisiin pääsee. Ja miten opettaja pystyy opiskelijasta havainnoimaan esim. sen, että hän on ymmärtänyt maatilatalouden merkityksen osana yhteiskuntaa tai miten opiskelija pystyy toteennäyttämään opettajalle, että hän on havainnoinut toimintaympäristössä tapahtuvan muutoksen. Tässä kohdin voisi ”avata” kyseisiä tavoitteita tai sisältöjä kaikkia osapuolia ajatellen.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa riittää, kun tuntityöskentely on riittävää, Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksella taas riittää kun osallistuu opetukseen ja Seinäjoen koulutuskeskuksella kriteerinä on aktiivinen osallistuminen. Mikä siis on riittävä tuntityöskentely ja milloin osallistuminen on aktiivista?

Ammattiosaamisen näyttö on Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa kohdassa suoritus-tapa, kun se Seinäjoen koulutuskeskuksen osalta on kohdassa arviointi. Lopputulos lie-nee sama. Seinäjoen koulutuskeskuksen suunnitelmassa on kerrottu selkeästi opiskelu-aineisto.

Kehittäminen; Tässä yhteydessä voi hyödyntää eri asiantuntijatahoihin tutustumista, joko niin, että asiantuntijat vierailevat oppilaitoksessa tai vierailukäynteinä paikanpääl-lä.

Asiantuntijatahoja voivat olla esim. eri tutkimuslaitokset, metsäkeskukset, vero toimisto, kunnan maaseututoimisto, paikallinen Työvoima- ja Elinkeinokeskus (TE-keskus), pai-kallinen tuottajayhdistys tai -liitto (maataloustuottajien keskusliitto, MTK) ja maaseu-tukeskus (Proagria). Suurin osa opiskelijoista on jossain elämänsä vaiheessa tekemisissä edellä mainittujen tahojen kanssa.

Myös ammattilehtien lukeminen edesauttaa opiskelijaa ymmärtämään ja havainnoimaan toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia. Ammattilehtiä ovat mm. Maaseudun Tulevaisuus- sekä Käytännön Maamies-lehti. Myös lukemalla internet-sivustoja (www.mmm.fi, www.mtk.fi, www.ymparisto.fi, www.evira.fi), saa tietoa toimintaym-päristön muutoksista.

6.3. Maaseutuyrityksen suunnittelu ja talous sekä toimintaedellytykset

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa 4 ov (Huittinen ops) opintojakso sisältää liikeideoiden ja liiketoimintasuunnitelman kehittelyn maatilalle, tuotteiden ja tuotannon kannattavuuden arvioinnin ja kannattavuuslaskelmat, kustannustietoisuuden tuotannossa ja omaisuudesta aiheutuvat kustannukset, rahoituksen- ja investointien kannattavuuden, maatilatalouden tukijärjestelmän, sukupolvenvaihdokset, yrityksen perustamisen sekä eri yritysmuodot. Suoritustapa ei poikkea normaalista luokka- ja tuntityöskentelystä. Arviointina käytetään hyväksyttävää tuntityöskentelyä, tenttiä, oppimistehtäviä sekä näyttöä.

Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksessa, opintojakso yritystoiminta 1 ov (Ahlman ops) sisältää sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden, tuotteet ja markkinoinnin, maaseutuyrittämisen Suomessa, liikeidean (mitä, kenelle, miten), eri yritysmuodot, markkinat, asiakkaat ja kilpailijat, rahoituksen ja niiden riskit, yrityksen talouden ja omat valmiudet yrittäjiksi. Suoritustapana ovat luennot sekä liikeidean suunnitteleminen ryhmätyönä. Arviointina on osallistuminen opetukseen ja ryhmittöihin.

Seinäjoen koulutuskeskus, ideasta yritykseksi ja maatila yrityksenä, 4 ov; opintojakso sisältää (Seinäjoki ops) yrityksen perustamisen lähtökohdat ja yrittämisen haasteet, liikeidean (suojaus ja kaupallistaminen), asiantuntijapalvelujen hyödyntäminen, yritysmuodot, sisäinen ja ulkoinen markkinointi ja markkinointiajattelu, suomalaisen perheviljelmän rakenne ja tunnusluvut, yrittäjyys maatilalla, omaisuudesta aiheutuvat kulut, kannattavuuslaskennan perusteet sekä maatilalan maksuvalmiuden. Suoritustapana ovat luennot ja harjoitustehtävät. Arviointi perustuu näyttöön, aktiiviseen osallistumiseen tunneilla sekä harjoitustehtäviin. Opiskeluaineistona ovat luennot sekä jaettu materiaali.

Vertailu; Seinäjoen koulutuskeskuksella tähän jaksoon sisältyi asiantuntijapalveluiden hyödyntäminen, kun se Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa sisältyi maaseutuyrityksen sidosryhmäyhteistyö-opintoaiheeseen.

Sekä Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston sekä Seinäjoen koulutuskeskuksen opetussuunnitelmasta käy ilmi yrittäjyyden painotus. Toisaalta on myös niin, että Ahlmanin

oppimis- ja palvelukeskuksessa opintoviikkojen määrä aiheeseen on riittävä, huomioiden opiskelija-aines, heidän elämäkokemuksensa ja kiinnostuksensa asiaa kohtaan. Suurin osa opiskelijoista näiden asioiden käsittelyvaiheessa on 17-18 vuotiaita. Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksessa suoritustapana oli liikeidean suunnitteleminen ryhmätyönä. Tämä mielestäni on hyvä keino saada esille erilaisia vaihtoehtoja sekä oppiminen ryhmässä, aihe huomioiden, on nuorienkin mielestä miellyttävä tapa oppia.

Kehittäminen; Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksen opetussuunnitelman sisällössä yhtenä asiana ovat omat valmiudet yrittäjäksi. Suunnitelmassa ei sen tarkemmin kerrota sitä, että tarkoittaako tämä opiskelijan taloudellisia edellytyksiä ja/vai persoonallisia edellytyksiä toimia yrittäjänä.

Vaikka taloudelliset edellytykset yrittämiseen olisikin, niin kaikki eivät persoonina sovellu yrittäjäksi. Voisiko ratkaisuna olla jonkin asteinen psykologinen ”yrittäjäsoveltuvuustesti”. Jokainen tekee omat elämänsä ratkaisut itse eikä mikään testi voi yksin olla se, joka määrää opiskelijan jatkosuunnitelmista, mutta voisihan se antaa pohjaa oikeille ratkaisuille. Esimerkiksi Finnveran internet-sivuilla on mahdollisuus testata henkilökohtaisia valmiuksia yrittäjäksi; <http://www.finnvera.fi/index.cfm?id=1008>

Toisaalta on sanottu, että riittää kun peruskoulussa on saanut matematiikasta arvosanaksi neljä ja uskonnosta kymmenen. Se tarkoittaa sitä, että maaseutuyrittämisen ”henki” on saatu jo äidinmaidossa, on se sitten taloudellisesti kannattavaa tai ei. Myös markkinointiin sekä tuotteen myyntiin kiinnitin huomiota. Joidenkin opintojaksojen kohdalla on maininta (esim. Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto; maaseudun sidosryhmäyhteistyö) markkinoinnista sekä kaikilla oppilaitoksilla on maininta tietotekniikan opetuksessa sekä mainonnasta että markkinoinnista, mutta mielestäni kyseistä aihetta tulisi entuudestaan painottaa esim. erillisenä opintojaksona.

Normaalisti lypsykarjatilan maito menee tiettyyn meijeriin ja lihantuotantotilan lihat menevät aina samaan teurastamoon sekä viljatilan viljat yhteen kauppaliikkeen/toiselle tilalle. Näinhän se tietysti on helpompaa, varsinkin siinä tapauksessa, kun tilalla ei suoriteta tuotteen jatkojalostusta. Mutta entäpä ne tuotannonalat ja maaseutuyritykset, jotka hoitavat tuottamiensa tuotteiden markkinoinnin itse? Esimerkiksi osa lihakarjaa kasvattavista tiloista jatkojalostavat sekä markkinoivat omat tuotteensa, jol-

loin esim. internetissä olevat kotisivut ovat tärkeä osa tilan markkinointia sekä asiakassuhteiden ylläpitoa. Tilat maatilatalouden rinnalla harjoittavat myös jotain muuta ammattialaa, kuten esim. teiden aurausta tai pitopalvelua, jolloin siinäkin internet on oiva mainos- sekä yhteydenpitoväline.

Esimerkkeinä voisin tässä yhteydessä mainita suoramyyntiä harjoittavia maaseutuyrityksiä ja –yrittäjiä, jotka internetin välityksellä mainostavat tuotteitaan ja jonka kautta heihin voi ottaa yhteyttä;

www.jaakkola.info = perunanviljelyä

www.taimitukku.fi = puutarhatuotteita

www.kkk-vihannes.com = kasvihuonevihanneksia

www.korkeatammi.fi = lihakarjankasvatusta sekä aterioita /ohjelmopalveluja

Markkinointi on paljon muutakin kuin vain internet ja sähköposti. Hyvin tärkeää on osata oman tilan tuotteiden markkinointi esimerkiksi puhelimen välityksellä, erilaisilla messuilla, henkilökohtaisilla asiakaskäynneillä sekä kirjallisesti mainoskirjeen muodossa.

Opiskelijat ryhmissä voisivat laatia markkinointisuunnitelmia, mainoskirjeitä ja esim. draaman keinoin esittää luokalle henkilökohtaisen asiakastapaamisen tai puhelinmarkkinointi-tapahtuman.

6.4. Arviointi osana opetussuunnitelmaa

Arviointi liittyy kiinteästi opetussuunnitelmassa ilmaistuihin tavoitteisiin. Mitä koulu tai kunta on tavoitteikseen kirjannut, sitä sen tulee myös järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti arvioida. Muuten opetussuunnitelmauudistus jää puolitiehen. Tärkeintä on oppilaan oppiminen ja henkinen kasvu, mutta niiden edellytyksenä ovat tukitoiminnot ja kulttuuriset seikat on myös otettava aika ajoin huomion kohteiksi (Gröndahl 1994, 114-115)

Näkökulmat, jotka kuuluvat arviointiin (Gröndahl 1994,115);

1.Oppilaan edistymisen arviointi

- Oppimistulokset

- Oppimisen taitojen kehittyminen
 - Persoonallisuuden kasvu; kasvatustavoitteiden suuntainen kehitys
2. Opettajan työn arviointi/ Koulun johtajan työn arviointi
- Itsearviointi
 - Yhteinen kollegiaalinen arviointi
 - Ulkoinen palaute
3. Kouluyhteisön toimivuuden arviointi
- Koulun oman opetussuunnitelman toimivuuden arviointi
 - Koulu yhteisönä (ilmapiiri, vuorovaikutus, turvallisuus, henkinen hyvinvointi, viihtyminen; toimintakulttuuri; johtaminen)
 - Koulu organisaationa (rakenteet, toiminnan järjestelyt ja arkirutiinit; johtaminen)
 - Koulu oppimisympäristönä (menetelmät; fyysinen ympäristö; teknologia)
4. Järjestelmätason arviointi
- Koulujärjestelmän toimivuus ja palvelukyky
 - Opetussuunnitelmajärjestelmän toimivuus
 - Taloudellisuus suhteessa saavutettuihin tuloksiin
 - Koulutusjärjestelmän tuottamus tulokset.

Jouko Kari kirjassaan didaktiikka ja opetussuunnittelu (1994, 206) määrittelee arvioinnin neljä tehtävää;

- 1. Toteava.** Pyritään toteamaan eri keinoin oppilaiden kulloinenkin tietojen ja taitojen taso sekä psykofyysiset ominaisuudet.
- 2. Motivoiva.** Arviointipalautteen avulla aktivoidaan ja suunnataan oppilaiden, opettajien ja huoltajien toimintoja.
- 3. Ohjaava.** Arviointitiedon avulla koetetaan auttaa oppilasta tekemään opiskelussaan järkeviä ratkaisuja sekä opettajaa parantamaan toimenpiteitään.
- 4. Ennustava.** Autetaan oppilasta tekemään järkeviä jatko-opinto tai uravalintaratkaisuja sekä vastaanottajia tekemään mielekkäitä valintoja.

6.4.1 Arviointiasteikot eri oppilaitoksissa

Opetushallitus määrittelee opetussuunnitelman perusteissaan alimman tason (T1) sekä kiitettävä (K5) tason. Oppilaitokset itse määrittelevät sen välin.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa arviointitasoa on käytössä viisi; tyydyttävä (T1), tyydyttävä (T2), hyvä (H3), hyvä (H4) sekä kiitettävä (K5). Ja jokaiselle tasolle on laadittu omat kriteerinsä.

Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksessa on samoin käytössä viisi tasoa ja samalla tavalla merkittyinä kuin Huittisissäkin. Erona on se, että tarkkoja kriteereitä ei ole määritetty tyydyttävä- (T2) sekä hyvä- (H4) arvosanoihin. Näiden arvosanojen kriteerit määritellään tyyliin; T2-tasolla opiskelijan osaaminen ei vastaa tasoa H3, mutta on parempi kuin tasolla T1.

Seinäjoen Koulutuskeskuksessa arvioinnissa on kolme tasoa. Tyydyttävä, Hyvä, Kiitettävä.

6.4.2. Arviointitapojen vertailu

Tässä yhteydessä arvioinnin vertailua ja sen toimivuutta pystyn lähestymään vain oppilaan näkökohdasta sekä jonkin verran opettajankin, koska vertailu tapahtuu täysin teoreettiselta pohjalta. Minkäänlaista kyselyä tai muuta tutkimusta en asiasta ole suorittanut.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston ja Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksen opetussuunnitelmissa arviointia ei ole suoraan yhdistetty tiettyyn opintojaksoon, joten olen poiminut sellaiset arviointien osat tähän mukaan, jotka olen ajatellut lähinnä vastaavan arvioitavaa opintojaksoa.

Suurimmat erot ovat Seinäjoen koulutuskeskuksen ja muiden oppilaitosten välillä. Ahlman sekä Huittinen ovat suurelta osin käyttäneet suoraan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden arviointiperusteita omissa opetussuunnitelmissaan.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto käyttää muotoja; opiskelija toimii, laskee, laatii, muodostaa. Kun sen sijaan Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskus käyttää sanamuotoja; opiskelijan on osattava hakea, osattava vertailla, osattava lukea ja niin edelleen.

Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksen opetussuunnitelmassa opintokokonaisuudessa: yrittäminen maaseutuympäristössä on kaikki arviointiasteikot kirjoitettu allekkain pitkäksi listaksi kunkin tason kohdalla. Esimerkiksi kiitettävän (K5) kohdalla arviointikriteerejä on yhteensä 57 kappaletta, jotka perustuvat valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin. Suunnitelman kehittymisen myötä asia luultavasti korjaantuu.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston sekä Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksen opetussuunnitelma on laadittu luettelonomaisena, kun sen sijaan Seinäjoen koulutuskeskus on käyttänyt paljon lauseita ja pyrkinyt välttämään luettelomaisuutta.

Käytössä olevat kriteerit varsinkin Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston sekä Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksen osalta olivat K5-arvioinnin osalta liian vaativia. Tasot T1-H4 ovat realistisempia ja omaavat riittävästi sellaisia tavoitteita, joita peruskoulupohjaisilta opiskelijoilta voidaan edellyttää.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa yritystoiminnan arvioinnissa sanotaan, että **opiskelija toimii yrityksen perustamiseksi**. Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksessa taas vastaavassa tilanteessa sanotan, että **opiskelijan on osattava toimia pienen yrityksen perustamiseksi** ja Seinäjoen koulutuskeskus taas edellyttää, että **opiskelijan on osattava perustaa yritys**. Mielestäni tämä viimeisin vaihtoehto kuvaa osattavaa asiaa parhaiten, lyhyesti, ytimekkäästi sekä selkokielellä.

Yhdessä oppilaitoksessa arvioinnin kriteerinä on se, että opiskelija yleensä **osallistuu opetukseen** ja toisessa oppilaitoksessa arviointikriteerinä on se, että opiskelija **aktiivisesti osallistuu opetukseen**. Saman aiheen saman arviointitason kohdalla opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa. Ja se, että riittää kun osallistuu opetukseen, ei luultavasti kannusta opiskelijaa. Tai sitten yhteiskunnassa on tapahtunut sellainen muutos, joka näkyy paikkakuntaakohtaisesti eri oppilaitoksissa sekä toiminta-alueen kulttuurissa.

Osa oppilaitoksista voi suorittaa karsintaa valitessaan opiskelijoita opiskelemaan, jolloin voidaan arviointiperusteisiin kirjata, että edellytetään aktiivista osallistumista opetukseen. Kun taas toisilla oppilaitoksilla on vaikeuksia opiskelijoiden saannissa, joten karsintaa ei tapahdu, vaan kaikki halukkaat tai haluttomatkin pääsevät sisään. Tällöin arviointiperusteena voi olla se, että yleensä osallistuu opetukseen ja tunnille.

6.4.3. Kehittäminen

Sanamuodoilla on suuri merkitys opetussuunnitelman ymmärrettävyyteen sekä lukemisen miellyttävyyteen, koska silloin myös käytäntö että teoria paremmin kohtaisivat toisensa. Jokaisen opintojakson kohdalla tulisi mainita erikseen aiheen sisältö, suoritustapa, arviointi sekä opiskeluaineisto. Tällöin se olisi opiskelijallekin selvää, mitkä ovat jakson tavoitteet ja miten niihin on mahdollisuus päästä.

Seinäjoen koulutuskeskuksessa yhtenä arviointimenetelmänä oli luentokuulustelu.

Myös Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistolla oli käytössä suullinen tentti. Voisin ajatella käyttäväni kyseistä arviointimenetelmää mm. silloin, kun arvioidaan miten opiskelija on seurannut alan elinkeinorakenteen kehitystä tai miten hän arvostaa maaseudun merkitystä osana suomalaista yhteiskuntaa ja kansainvälisesti.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Opetushallitus velvoittavana **määrää** oppilaitokset noudattamaan laatimaansa opetussuunnitelman perusteita, joka osaltaan rajoittaa oppilaitoksia oman opetustarjontansa suhteen. Joten uudistus pitäisi aloittaa ensimmäisenä valtakunnallisesta opetussuunnitelmasta. Käytännön työtä tekeviltä oppilaitoksilta/henkilökunnalta tulevaa palautetta tulisi opetushallituksen enemmän kuunnella ja ottaa huomioon. Onneksi yhä enenevässä määrin näin tapahtuu. Eri oppilaitosten opettajat voivat vielä enemmän ryhmässä antaa kehittämisideoita, koska ryhmällä on aina suurempi painoarvo. Työnantajien edustajat antavat myös paljon hyviä kehitysideoita ja niitäkin tulee tiettyyn rajaan saakka huomioida. Kuitenkin tämän päivän yritysmaailma muuttuu niin nopeaan tahtiin, että ei ole tarkoituksenmukaista jokaista liikettä oppilaitostenkaan seurata.

Opetussuunnitelma on myös opettajan työväline. Suunnitelman lisäksi he laativat usein myös työsuunnitelman, josta yksityiskohtaisemmin käy selville opintojakson sisältö ja tavoitteet. Työsuunnitelma jää usein joko opettajan omaan käyttöön tai sen lisäksi se hyväksytetään oppilaitoksen ylemmällä tasolla.

Opetussuunnitelma tulisi laatia niin, että se olisi samalla työsuunnitelma, jota myös opiskelijat lukisivat. Näin jäisi opettajalta/oppilaitokselta yksi vaihe pois ja vähentäisi työmäärää sekä niin sanottujen ”piilo-opetussuunnitelmien” osuus vähenisi. Sen lisäksi opintojaksoon tulisi sisällyttää sopivasti aiheita, koska olen sitä mieltä, että vähemmän ja paremmin kuin enemmän ja heikommin. Aiheiden puute ei liene ongelma.

Opetussuunnitelman ulkoasulla on myös merkitystä. Etusivun tulee olla värikäs sekä selkeä. Suunnitelman tulee olla lyhyt sekä asiasisällön ymmärrettävää eli sanamuodot ja lauseet selkokielisiä.

Vertaus; - opiskelija toimii yrityksen perustamiseksi
 - opiskelijan on osattava perustaa yritys

Opiskelijapalautteen myötä saadaan opetussuunnitelmat sekä opettajan työ kehittymään. Opetustyötä tekevien opettajien kokemuksen perusteella peruskoulupohjaisille opiskelijoille tosin ei voi kovin tarkkaa ja paljon perusteluja vaativaa palautelomaketta antaa, koska he eivät sitä jaksata täyttää. Opettajien mielestä myöskään rasti ruutuun opiskelijapalaute ei auta kehittymisessä. Jonkinasteiset henkilökohtaiset kehitys- ja tuloskeskustelut voisivat antaa parhaimman palautteen opetuksen kehittymistä ajatellen.

Ilokseni olen voinut todeta, että vaikka valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteet suurelta osin rajaa oppilaitosten opintojaksojen tarjontaa, niin siitä huolimatta osa oppilaitoksista on panostanut opetussuunnitelmaan sekä kiitettävästi seurannut maaseuturakenteen muutosta. Esimerkiksi Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto on valinnut yhdeksi opintojaksoksi maaseutuyrityksen sidosryhmäyhteistyön kuin myös Seinäjoen koulutuskeskus maaseutupolitiikan.

Maaseutuyritys tänä päivänä tarvitsee erilaista sidosryhmäyhteistyötä. Vaikkapa konehankinnoissa tai niin, että toinen yrittäjä hoitaa eläinten rehujen talteenoton ja toinen taas huolehtii kasvien kasvinsuojelusta. Vielä 1980-luvulla jokaisella maatilalla oli olta-

va omat koneet ja laitteet, vaikka vuosittainen käyttö olisikin ollut minimaalista. Kuten esimerkiksi kasvinsuojeluruisku, lannanlevitys-kalusto tai perunannostokone. Nykyinen investointituki-lainsäädäntö myös tukee kiitettävästi yhteisten laitteiden ja koneiden hankintaa.

Seinäjoen koulutuskeskuksella yhtenä opintojaksona on ympäristövastuullisuus ja Huitisten ammatti- ja yrittäjäopistolla taas vastaavasti kulttuurimaisen hoito. Näissä opintojaksoissa on ajateltu pidemmälle tulevaisuuteen tulevia jälkipolvia myös. Onhan ympäristöstä huolehtiminen myös maaseutuyrittämisen hyvin tärkeä osa.

Markkinointiin liittyvää opetusta suuremmassa mittakaavassa jäin kaipaamaan. Jos aikaisemmin on puhuttu maanviljelystä, niin nyt se on maaseutuyrittämistä, josta oleellinen osa on se, että osaa markkinoida yritystään ja tuotteitaan. Perinteinen maatalous on jäämässä taka-alalle ja tilalle tulee yhä enemmän sellaisia yritysmuotoja, jossa markkinointi on toiminnan edellytys.

Koska oppilaitosten opetussuunnitelmat ovat julkisia asiakirjoja, suosittelen tutustumaan muiden alan oppilaitosten opetussuunnitelmiin sekä järjestämään tutustumiskäyntejä vastaaviin oppilaitoksiin.

Kuitenkin **päätaavoite** on antaa opiskelijoille laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin ja erikoistuneemman osaamisen ja työelämän edellyttämän ammattitutkinnon siten, että he voivat sijoittua työelämään, suoriutua alansa vaihtelevista tehtävissä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää ammattitaitoaan läpi elämän.

Hankkeen tavoitteet toteutuivat mielestäni melko hyvin. Ehkä vähemmälle jäi opetuksen problematiikan vertailu, mutta sitäkin enemmän suoritin opetussuunnitelmien vertailua. Ja toivottavasti myös joku opettaja tai opetussuunnitelmien laatija saa tästä omaan opetukseensa/työhönsä hyviä ideoita ja ajatuksia.

LÄHTEET

Kirjallisuus;

Gröndahl, M., Piekkari, U. ja Rassi, A-L. 1994. Työstämme yhdessä opetussuunnitelmaa. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Kari, J. & al. 1994. Didaktiikka ja opetussuunnittelu. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.

Kangasniemi, E. 1989. Opetussuunnitelma ja matematiikan koulusaavutukset. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A. Tutkimuksia 28.

Lait, asetukset ja valtioneuvoston päätökset;

Laki ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98).

Opetusministeriön asetus ammatillisista perustutkinnoista (A 216/2001).

Opetusministeriön asetus ammatillisesta koulutuksesta (A 811/98).

Valtioneuvoston päätös tutkintojen rakenteesta ja yhteisistä opinnoista ammatillisessa peruskoulutuksessa (VNp 213/1999).

Opetussuunnitelmat;

Opetushallituksen opetussuunnitelma drno 24/011/2001. ISBN 952-13-1072-3. Layout oy/Marke Eteläaho (graafinen suunnittelu). Käytetty tekstissä lyhennettä Oph 2001.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto, maatila ja puutarhatalouden opetussuunnitelma, maatalousalan perustutkinto 120 ov, MPT06 = Huittinen ops.

Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskus, maatalousalan perustutkinnon opetussuunnitelma 120 ov. 2006 = Ahlman ops.

Seinäjoen koulutuskeskus, maatalous- ja metsätalousoppilaitoksen opetussuunnitelma 2006-2007. Maatalousalan perustutkinto, maaseutuyrittäjä. = Seinäjoki ops.

Sähköiset lähteet;

Opetussuunnitelman perusteet. Maatalousalan perustutkinto.[verkkodokumentti]
Helsinki, Opetushallitus 2001 [viitattu 27.12.2006]. Saatavissa:

http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/maatalous_korjattu05062001.pdf

OPISKELUAIHEIDEN PAINOTUKSET

Liite 1

Maatalousalan perustutkinto 120 ov

	Huittinen	Ahlman	Seinäjoki
Yhteiset opinnot	20 ov		
Ammatilliset opinnot	90 ov		
1. pakolliset opinnot	20 ov		
o kasvutekijöihin vaikuttaminen	1,5	3	2
o traktorin turvallinen käyttö	2	2	2
o eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen	3	3	3
o pieneläinten hoidon perusteet	1		
o verotus ja kirjanpito	1		2
o maaseutuyrityksen sidosryhmä-yhteistyö	1		
o maaseutuyrityksen suunnittelu ja talous	2	0,5	2
o maaseutuyrityksen toiminta-edellytykset	2	0,5	2
o tilalla tapahtuva rakennusprosessi	2		2
o työsuojelu ja ensiapu	1	2	
o maatilan metsien hoito ja monikäyttö	1	2	2
o kulttuurimaiseman hoito	1,5		
o tietotekniikan käyttö maatalousalalla	1	1	1
o opinnäytetyö		2	
o ammattienglanti		1	
o työssäoppiminen		1	
o yrittäminen maaseutuympäristössä			
näytöt		2	
o maatalouspolitiikka			1
o ympäristövastuullisuus			1
2. valinnaiset opinnot	50 ov		
o Peltokasvien vieljely	20 ov		
o kasvinviljelyn kannattavuus	1	1	1
o kasvinviljelyn tuet		1	
o Kotieläinten hoito	20 ov		
o tuotannon suunnittelu ja kannattavuus	1	4	1

Vapaasti valittavat opinnot 10 ov

Yhteensä 120 opintoviikkoa (ov)

Maatalousalan perustutkinto 120 ov**Yhteiset opinnot 20 ov**

- pakolliset opintokokonaisuudet 1-8 16 ov
- valinnaiset opintokokonaisuudet 1-15 4 ov

Ammatilliset opinnot 90 ov

Opintoihin sisältyy työssä oppimista vähintään 20 ov

Tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot 20 ov

Opintokokonaisuus 1

Maatilatalouden koulutusohjelma, maaseutuyrittäjä 70 ov

Pakolliset opinnot 20 ov

Opintokokonaisuus 2

Valinnaiset opinnot 50 ov

Opintokokonaisuudet 3-19 , 30 ov

Opintokokonaisuudet 3-40 tai

luonnonvara-alan opintoja, 20 ov

Vapaasti valittavat opinnot 10 ov

OPINTOJEN KOKONAISUUDET

Liite 3.

Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet

	pakolliset	valinnaiset
1. Äidinkieli	4 ov	0-4 ov
2. Toinen kotimainen kieli	1 ov	0-4 ov
3. Vieras kieli	2 ov	0-4 ov
4. Matematiikka	3 ov	0-4 ov
5. Fysiikka ja Kemia	2 ov	0-4 ov
6. Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tieto	1 ov	0-4 ov
7. Liikunta ja terveystieto	2 ov	0-4 ov
8. Taide ja kulttuuri	1 ov	0-4 ov
9. Pakollisten opintojen valinnaiset lisäopinnot, ks.edellä kohdat 1-8		
10. Ympäristötieto		0-4 ov
11. Tieto ja viestintätekniikka		0-4 ov
12. Etiikka		0-4 ov
13. Kulttuurien tuntemus		0-4 ov
14. Psykologia		0-4 ov
15. Yritystoiminta		0-4 ov
Yhteensä	6 ov	4 ov

Opintokieleltään ruotsinkielisessä koulutuksessa toisen kotimaisen kielen opintojen laajuus on 2 ov, jolloin pakollisten opintojen laajuus on 17 ov ja valinnaisten 3 ov.

Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomen tai ruotsin kieli, koulutuksen järjestäjä voi päättää äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen (yht. 5 ov) jakamisesta valtioneuvoston päätöksestä (VNp 213/99, 2 mom.) poikkeavalla tavalla.

Ammatilliset opintokokonaisuudet

1. Yrittäminen maaseutuympäristössä	20 ov
2. Maatilatalouden yleistaidot	20 ov
3. Peltokasvien viljely	20 ov
4. Maatalouskoneiden käyttö, huolto ja korjaus	20 ov
5. Maatalouden metallityöt	10 ov
6. Ympäristöpalveluiden tuottaminen	20 ov
7. Kotieläinten hoito	20 ov
8. Maataloustuotteiden jatkojalostaminen	20 ov
9. Maaseutumatkailuyrittäminen	20 ov
10. Palveluyrittäminen	10 ov
11. Erikoistunut kasvinviljely/erikoiskasviryhmä	10 ov
12. Luonnonmukaisten tuotteiden tuottaminen	10 ov
13. Erikoistunut kotieläintuotanto/tuotantosuunta	10 ov
14. Pieneläinten hoito	20 ov
15. Hevosten hoito	10 ov
16. Maatilan metsien hyödyntäminen	10 ov
17. Rakentaminen maatilalla	10 ov
18. Automaation hyödyntäminen maataloudessa	10 ov
19. Tuotantoteknologian hyödyntäminen	10 ov
20. Hevostalous	30 ov
21. Ratsuhevosten kouluttaminen	30 ov
22. Ravihevosten valmentaminen ja kilpailuttaminen	30 ov
23. Kengityksen perustaidot	10 ov
24. Kengittäminen	20 ov

25. Varusteiden valmistuksen ja korjauksen perusosaaminen	10 ov
26. Varusteiden valmistus ja korjaus	20 ov
27. Metall- ja puutyöt	10 ov
28. Ajovalinehuolto ja –korjaus	20 ov
29. Hevosten täyshoitopalvelut	10 ov
30. Hevoskasvatus ja talliympäristön hoito	20 ov
31. Ajohevosen valmennus ja ajotyöt	20 ov
32. Hevosen käyttö matkailussa	20 ov
33. Ratsastuksen ohjaaminen	30 ov
34. Turkistuotannon perusosaaminen	30 ov.
35. Turkistuotannossa toimiminen	10 ov
36. Turkiseläinten rehun valmistus	10 ov
37. Turkistarhan jätehuolto	10 ov
38. Rakentaminen ja teknologia turkistuotannossa	10 ov
39. Muut tarhattavat eläimet	10 ov
40. Muut valinnaiset opinnot (oppilaitoskohtaiset)	10 ov

Opiskelijan tulee sisällyttää opintoihinsa 10 opintoviikkoa **vapaasti valittavia opintoja**, joiden tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja arvioinnista tulee tehdä opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Vapaasti valittavat opinnot voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai yhteisiä opintoja, jatko-opintoihin tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen valmentavia opintoja, työkokemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleistä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa valinnaisia aineita ovat mm. luonnonmateriaalit kukkasidonnassa 5 ov, koirat ja kissat 5 ov, lemmikkieläimet 5 ov, erätaidot 5 ov, hirsirakentaminen 5 ov, erikoistunut kotieläintuotanto työssäoppien 10 ov sekä kädentaidot 5 ov.

Ahlmanin oppimis- ja palvelukeskuksella taas valinnaisia aineita ovat mm. käsityö- tuotteet ja luonnonmateriaalit 10 ov, vihersomistaminen ja –sisustus 10 ov, metsä- ja luontopalvelut, erä-, riista- ja kalastuspalvelut 10 ov, bioenergia ja luomutuotanto 10 ov, pieneläinten ja hevosten hoito 10 ov ja ravintolapalvelut 10 ov.

Seinäjoen koulutuskeskuksen valinnaisina aineina ovat mm. turveurakointi 2-5 ov, energiapuu-urakointi 2-5 ov, kasvinviljelytöiden urakointi 2-5 ov, tiehoito- ja kiinteistöpalvelu-urakointi 2-5 ov, maanrakennusurakointi 2-5 ov, nuori yrittäjyys 2-5 ov, tutortoiminta 1 ov, opiskelijakuntatoiminta 1 ov, luova kirjoittaminen 1 ov, suomi toisena kielenä 4 ov, esiintymistaito ja vuorovaikutus 1 ov, liikunta 1 ov, ensiapu 1 ov, pieneläinkurssi 1 ov.